

HABITAT
NORWAY

Nabolag – offentlige byrom for alle

Rapport fra Habitat Norges arrangement under Urban oktober i Oslo
2022

Oslo Architecture Triennale 2022

NEIGHBOURHOODS
- public space for everybody

The former Edvard Munch museum
(Tøyengata 53, Oslo)

October 27 16:30 - 19:30

HABITAT NORWAY Oslo Urban OKTOBER 40 DAYS SAFER CITIES Kommun- og moderniseringsdepartementet BOLIG- OG BYPLANFORENING

Foto: Eva B. Storusten

Innhold

Bakgrunn	3
Politiske og teoretiske planleggingsperspektiver på inkluderende offentlige byrom	3
Planlegging for en by for alle - trygghet og sikkerhet gjennom deltakelse	4
Endringsteori – Place-making og relasjonell trivsel og trygghet	4
Kreativitet og konflikt i planlegging – unges medvirkning og kapasitetsbygging	5
Inkluderende offentlige byrom - handling og endringsaktiviteter i praksis	5
Ungdom som skaper trygge offentlige byrom i Envigado, Colombia.....	5
Tillit i spill for sosial inkludering: Ungdom som nabolagsmobilsatorer for Mukuru områdeplan	6
Å ta tilbake kvinners rom – inkluderende arkitektur og differensiert offentlig rom	7
YouCount i Oslo - Ungdomjobb og datainnsamling	7
Medvirkning gjennom områdeløft Grønland og Tøyen i Bydel Gamle Oslo	8
Panelsamtale om trygge og inkluderende offentlige byrom	10

Om rapporten

Denne rapporten samle innsikten fra Habitat Norges arrangement i Oslo under Urban oktober i 2022. Det ble gjennomført som del av Oslo Arkitekturtriennale 2022 på Gamle Munch, og i samarbeid med 15 innledere og paneldeltakere og UN Habitats 40 days challenge for Safer cities. Arrangementet er sponsorert av Kommunal- og distriktsdepartementet, Norsk bolig- og byplanforening og Bydel Gamle Oslo.

Hele arrangementet er tilgjengelig i opptak:

[YouTube: OAT 2022: Neighbourhoods – public space for everybody](#) 3 timer, hvert innlegg er tidssatt. Arrangementet ble gjennomført på engelsk, med unntak av panelsamtalen.

Habitat Norge takker alle som gjorde arrangementet mulig, og som bidro med sin kunnskap og deltok på arrangementet.

For mer informasjon om Habitat Norge, besøk våre nettsider <http://habitat-norge.org/>

Arrangementsteam: Ellen de Vibe, Erik Berg, Laura Marano, Eva B. Storrusten, Milla Skjeklesæter, Vendula Hurnikova og Kjersti Grut.

Forfatter: Kjersti Grut

Oslo, januar 2023

Bakgrunn

Offentlige byrom er der våre felles liv utspiller seg. Det er her vi lever våre hverdagsliv, utveksler ideer, kunnskap, varer, tjenester og samles for feiringer eller markeringer. Vi ønsker at våre offentlige byrom skal være til for alle, som møteplasser for våre mangfoldige nabolag i byen. Samtidig erfarer vi også at parker, plasser og gater er tomme, ikke er i bruk, er dominert av enkeltgrupper eller er der interessekonflikter finner sted. Trygghet er det som bestemmer om folk ønsker å bruke offentlige byrom. I mer enn 130 land er det lover som hindrer kvinner i å bruke offentlige byrom, men henvisning til sikkerhet. Samtidig er det andres tilstedeværelse som skaper opplevelsen av trygghet. For å skape offentlige byrom som er tilgjengelig for alle, trenger vi nye tilnærminger til det å skape av offentlige byrom for ulik bruk med et mangefold av brukere.

I FNs bærekraftsmål har offentlige byrom fått en sentral rolle i å bidra til byer er inkluderende, trygge og bærekraftige.¹ Habitat Norge ønsket i Urban oktober Oslo 2022 å undersøke hvordan offentlige byrom kan spille en rolle i å skape en by og nabolag for alle. Spesielt ønsket Habitat Norge å ville rette blikket på temaet trygghet for ungdom og kvinner, som ofte defineres som sårbare grupper i byplanlegging. Ungdom og kvinner kommer sjelden lett til ordet i beslutningsprosesser, og møter også hindringer for sin bruk av offentlige byrom.

Habitat Norge jobber for en gjensidig kunnskapsutvikling mellom det globale sør og nord. Resultatet ble et seminar der politiske og teoretiske perspektiv på planlegging og utvikling av offentlige byrom ble presentert sammen med konkrete eksempler fra Nairobi, Envigado, Stonetown og Oslo. Bidragsytere var fra FN, den sivile utviklingssektoren, akademia, statlige og lokale myndigheter og ungdom.

Politiske og teoretiske planleggingsperspektiver på inkluderende offentlige byrom

Styremedlem i Habitat Norge og tidligere byplansjef i Oslo, Ellen de Vibe, ønsket velkommen og ga en innføring i arrangementets sentrale begreper «sikkerhet» og «trygghet». Mens sikkerhet er forbundet med ulike former for festningverk for å holde uønskede elementer ute, slik som i f.eks. «gated communities», er trygghet en forutsetning for å utforske våre liv og muligheter. *-Det som er viktig er at mobilisering og design-prinsipper kan legge til rette for trygge byrom*, konkluderte de Vibe.

Utenriksministerens statssekretær, Bjørg Sandkjær, pekte på at den raske urbaniseringen som drives frem av klima- og fattigdomskrisen gjør det spesielt viktig å tenke på og drøfte hvordan våre byer, byområder, offentlige rom er trygge og bærekraftige for alle. Norsk utviklingspolitikk møter denne utfordringen med å prioritere økt klimafinansiering og støtte til det globale sør, klimatilpasning for offentlige byrom, samarbeid med finansielle utviklingsorganisasjoner og FN. UD er også opptatt av rettighetsbasert og meningsfull innbyggerinvolvering i byutviklingen, som inkluderer kvinner spesielt, og sårbare grupper generelt.

FNs ungdomsSending Jayathma Wickramanayake deltok digitalt, og oppfordret til å fremme unges involvering i byutvikling, slik at de sikres sine grunnleggende rettigheter i den raske urbaniseringen. FN har beregnet at 60 prosent av den urbane befolkningen vil være under 18 år innen 2030, og

---

¹ Bærekraftsmål 11 Bærekraftige og inkludende byer. «Framtidens byer handler om å gjøre byene og bosetningene inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige.» 11.7: «Innen 2030 sørge for allmenn tilgang til trygge, inkluderende og lett tilgjengelige grøntområder og offentlige rom, særlig for kvinner, barn og eldre samt personer med nedsatt funksjonsevne.»

mange barn og unge får ikke tilgang til helse, rent miljø, utdanning og beskyttelse mot vold, på grunn av manglende byplanlegging. For barn over 8 år, er 80 prosent av offentlige rom dominert av gutter. Det gjør at jenter føler seg merkbart utrygge eller ekskluderte. - *Offentlige byrom kan ikke bli designet uten den ungdommen som bor i byene og som vil bli berørte*, understreket Wickramanayake.

Planlegging for en by for alle - trygghet og sikkerhet gjennom deltakelse

FNs bosettingsprogram UN Habitat har utviklet et program for tryggere byer kalt Safer Cities, som en hjelp til lokale beslutningstakere. Programmet gir støtte til å håndtere negative globaliseringseffekter knyttet kriminalitet og utsatthet, som er spesielt tydelig i byer. Forskning viser dessuten at en av tre kvinner over hele verden ikke føler seg trygge i offentlige rom. **Programkoordinator Juma Assiago** viste til at Safer Cities, gjennom pilotprosjekter i en rekke byer, har dokumentert hva som kjennetegner byutviklingsstrategier som fungerer. Funnene er at strategiene er byomfattende, tverrfaglige og kriminalitetsforebyggende, og bygger på samproduksjon av trygghet og sikkerhet mellom flere aktører. I følge Assiago lykkes byene som deltar i Safer cities fordi de adresserer de grunnleggende årsakene til utrygghet, og fordi de greier å balansere rettshåndhevelse med sosial forebygging, og ta hensyn til gruppeinteresser og inkludering av sårbare grupper i byutviklingsprosessene sine.

Endringsteori – Place-making og relasjonell trivsel og trygghet

Ungdom er en sårbar gruppe, både fordi at de ikke alltid blir involvert i byutviklingsprosesser, og fordi deres tilstedeværelse i offentlige byrom kan gjøre at andre opplever disse om utrygge. Stiftelsen **Global infrastrcutre Basel (GIB)** samarbeider om et **Safe & sound city program (S2C)** med Botnerstiftelsen, som er en ledende organisasjon på ungdomsprogrammering og -engasjement, og lokale partnere i sekundærbyer i det globale Sør. S2C ønsker å skape byer som er tryggere og triveligere (eng. wellbeing) for unge mennesker på et personlig, samfunnsmessig og miljømessig plan, gjennom place-making med en relasjonell tilnærming.

Programleder for S2C, Kelly Donovan ga en kort introduksjon til endringsteorien. Relasjonstilnærming er kjernekonseptet til S2C, som innebærer at trivsel og trygghet handler om mer enn individets psykologi og atferd, men også underliggende prosesser som fremmer eller hindrer dette. Begrepet defineres her som både det å ha nok, om å ha tilknytninger som er rettfærdige og bemyndiger, og om hvordan en har det i livet sitt og opplever egne fremtidsutsikter. S2C ser på personlige, samfunnsmessige og miljømessige drivere for trygghet og trivsel. F.eks. kan unges trivsel og trygghet påvirkes av hvordan personlige historier tas inn i et system, hvordan en jobber med sosiale forskjeller og hvordan en utvikler de fysiske omgivelsene i et offentlige byrom. Målgruppen for SC2-programmet er aldersgruppen 15-24 år, og nøkkelinteressentene er unge mennesker, lokale myndigheter, sivilsamfunnets institusjoner og organisasjoner, privat sektor og lokalsamfunnsaktører. S2Cs tilnærming til å jobbe med steder med trygghetsutfordringer følger en endringsteori som er utviklet sammen med interessentene. I korthet går den ut på å forstå de komplekse interaksjonene som ligger til grunn for trygghetsutfordringer, og deretter engasjere og skape forståelse blant ungdom og interessenter i privat og offentlig sektor om hva som må være på plass for å øke trygghet og trivsel. Deretter etableres en innovasjonsinkubator der unge kan utøve sitt potensial og finne måter å skape en ønsket endring på. Til slutt bygger og deler S2C kunnskap for å utløse endring som kan lukke gap i politikk, praksis og byplanlegging.

I følge Donovan kan S2C nå dokumentere at ungdom opplever seg selv som endringsagenter gjennom place-making piloter i Envigado i Colombia og Bandung i Indonesia. De endrer oppfatningen om seg selv, hvordan de deltar i samfunnet og får økt selvtillit på dette området. Samhandlingen har også endret andre interessenters oppfatning av ungdommer, og utfordrer ideen om at ungdom

skaper uro og ikke er interesserte i å være endringsagenter. Sammen gjør disse endringene at maktdynamikken mellom unge og offentlig og privat sektor tilpasses.

Kreativitet og konflikt i planlegging – unges medvirkning og kapasitetsbygging

OsloMet har gjennom flere år arbeidet for å utvikle medvirkningsmetoder for å utvikle steder og lokalsamfunn og nabolag, og er nå aktuelle med EU-prosjektet YouCount. **Ingar Brattbakk**, en av **forskerne og forfatterne bak boka «Ung medvirkning»** (OsloMet, 2021) delte læringspunkter som er viktig for at ungdomsmedvirkning skal virke. For det første er det viktig å anerkjenne at ungdom er eksperter i sine egne liv og egne lokalsamfunn, samtidig som de har behov for å lære hvordan planleggingsystemer og fagområder fungerer. Det er nødvendig å finne metoder som gjør at ungdom kan medvirke på en meningsfull måte, og at de som mottar resultatene fra medvirkning forstår disse, og vet hvordan de skal bruke dem. Å bygge tillit og relasjoner med ungdom er avgjørende for å lykkes. Det tar tid, og ofte må en gå gjennom personer som ungdommene kjenner fra før, og på arenaer der de allerede er trygge. En trenger også å møte ungdom på samme nivå, og balansere makt og sikre deltakelse. Det kan innebære at ungdom er med på å definere hva en gjør som forsker og hvilke spørsmål en vil stille, og hvordan medvirkningen best kan gjennomføres. Endelig må det være interessant for ungdom å delta, enten ved å ha det gøy sammen, ved å se et ønsket resultat eller ved å bli honorert for et aktivt engasjement og bidrag over tid.

Denne læringen utvikles nå videre gjennom **YouCount**, som finansiert av forsknings- og utdanningsprogrammet Horizon2020, der OsloMet samarbeider med lokale aktører på Grønland og Tøyen, blant annet Tøyen Unlimited og ungdomsforskerne Sumaya Ali Isse og Elias Mokhlis.

Inkluderende offentlige byrom - handling og endringsaktiviteter i praksis

Med utgangspunkt i de politiske og teoretiske perspektivene på planlegging og utvikling av offentlige byrom, ble det presentert fem eksempler på hvordan dette utøves i praksis i Nairobi i Kenya, Envigado i Colombia, Stonetown i Zanzibar i Tanzania og på Grønland og Tøyen i Oslo.

Ungdom som skaper trygge offentlige byrom i Envigado, Colombia.

Estiven Cano og **Mateo Madrid Salazar** er to unge initiativtakere til **Flows & bars**, et gatetreningsprosjekt av og for ungdom som trener parkour i offentlige rom i Envigado, Colombia. De presenterte prosjektet sitt i et eget produsert opptak for arrangementet. Målet med Flows&bars er å ta eierskap til de offentlige byrommene og dele de sportslige ferdighetene med andre. Prosjektet er del av **S2C-programmet**, der ungdom samarbeider med lokale myndigheter, privat næringsliv og skoler. Ideen til Flows&bars kom fordi ungdommene opplevde at naboene til parken mente de brukte narkotika og ødela det offentlige byrommet når de trente den alterantive sporten. Ved å organisere og delta i trening med Flows & bars, får ungdom både øve på myke ferdigheter som kommunikasjon, ledelse og deltakelse, og samtidig forbedre fysiske og mentale ferdigheter. - *Vi prøver å få unge mennesker til å investere tid i vaner som er bra for helsen*, sa Estiven Cano. Det er allikvel mange flere gevinster. Naboer og andre som bruker parken blir nå værende for å se på showet når ungdommene trener, og ungdommen har fått et tillitsforhold til lokale myndigheter som gjør at de blir bedre lyttet til også i andre sammenhenger. - *Det viktigste med Flow & bars har vært mulighet til å møte så mange unge mennesker som er like interessert i lederskap og i å skape positiv endring i Envigado*, konkluderte Cano.

Tillit i spill for sosial inkludering: Ungdom som nabolagsmobilisatorer for Mukuru områdeplan

Laura Genet Marano vant i 2022 prisen for beste master om sosial inkludering ved **Universitetet i Oslo**. Masteren undersøker inkluderende utvikling i praksis, gjennom en case-studie av den statlige områdeplanen i Mukuru, Special Planning Area (Mukuru SPA) som skal legge til rette for en oppgradering av grunnleggende infrastruktur og tjenester i den uformelle bosetningen i Nairobi.

Det som er spesielt interessant med **Mukuru SPA** er i følge Marano prosessen som ledet frem til planvedtaket som innebar en in-situ oppgradering, det vil si med mål om minimal tvangsflytting av mennesker. Mukuru SPA er ledet av myndighetene, men forankret i et mangeårig påvirkningsarbeid, mobilisering og aksjonsforskning fra den sosiale bevegelsen Muungano Wa Wanavijiji. Definisjonen av inkluderende utvikling er her en prosess for sosial og politisk myndiggjøring (eng. empowerment) for å forbedre trygghet, trivsel og ferdighetene (eng. wellbeing and capabilities) til de som er mest marginaliserte. Ungdom tok en viktig rolle for å skape bevissthet, mobilisere, samle inn data, telle innbyggere og dokumentere og formidle hele i prosessen frem til vedtaket.

Marano introduserte en av disse ungdommene, **Kamila Abdirahman Gojobe**, en **nabolagsmobilisator** og medlem av **Muungano Wa Wanavijiji**. Gojobe fortalte i et egenprodusert opptak til arrangementet at ungdom kan dele sine historier på ulike måter, som video, foto og dokumentasjon i form av rapporter, artikler og blogger. Ungdom bruker Know Your City Tv (KYC TV) aktivt i sitt mobiliseringsarbeid. KYC TV er en kreativ plattform som gir ungdom en mulighet til å skape fortellinger som bidrar til endringen av deres eget lokalsamfunn. Hun beskrev hvordan lokalsamfunnet under Mukuru SPA deltok aktivt i drøftinger sammen med mange ulike aktører om utfordringer og muligheter knyttet til blant annet dreneringssystemer, sanitet, adkomstveier, helsesektor og offentlige byrom. Gojobe hevdet at Mukuru SPA har ført til mange forbedringer i infrastruktur, som et nytt sykehus, bedre veier, vannforsyning og bedre dreneringssystemer gjennom introduksjon av et enkelt vann- og kloakksystem.

Gojobe fortalte videre at ungdom tar initiativ til og jobber aktivt for å skape og opprettholde offentlige byrom. **MuYiHub** er en offentlig møteplass for kreative unge mennesker og ungdomsgrupper fra Mukuru, der de kan utvikle sin kunst og sosiale foretak i trygge omgivelser. Deltakere på seminaret fikk et innblikk i hva denne møteplassen er, hvem som bruker den og til hva, i et direkte sendt opptak før den formelle oppstarten av arrangementet. Gojobe fortalte at det inntil nylig fantes en annen møteplass for ungdom, som fungerte som en læringsarena for rettighetsarbeid, juridiske problemstillinger og lokal avfallshåndtering. Dette senteret ble utsatt for tvangsriking i 2021. En del av utstyret ble tatt vare på, og at det nå jobbes for å bygge opp møteplassen igjen, i følge Gojobe.

Marano fortalte om hva som er status etter vedtaket av SPA Mukuru. Til tross for planens ambisjon om det motsatte, ble det i november 2021 gjennomført en ulovlig tvangsutkastelse langs den planlagte adkomstveien. Resultatet var at 13 276 husholdninger ble kastet ut av sine hjem på et par timer. Motstanden mot utkastelsene, og motstanden mot mangelen på trygge leieforhold, skjer altså samtidig med innbyggernes samskappingsprosesser med de lokale myndighetene. Case-studien av SPA Mukuru viser at samskaping i sin kjerne er et veldig godt verktøy for å forbedre tilgangen til data og informasjon som ofte ikke er tilgjengelig for forskere og myndigheter, for eksempel når en jobber i uformelle bosettinger. Allikevel, og som eksempel viser, selv om samskaping kan det bli en katalysator for inkluderende (by)utvikling, er det er ikke noen garanti for dette. - *Trusselen for utkastelse er fremdeles der*, sa Marano.

Marano advarte mot å være så opptatt av metoder for samskaping, at en ser bort fra utfordringene knyttet til poliske strukturer og maktforhold som utspiller seg i byer. Det er nødvendig å anerkjenne nøkkelrollen til enkeltindivider som tilretteleggere og agenter for endring. Innovasjon og løsningene på veldig komplekse samfunnsmessige problemer er avhengig av kapasiteten til eksperter. Det er derfor nødvendig å kunne det å ha tålmodighet, fleksibilitet, og villigheten til å utfordre personlighet og status, ha evne til å forhandle og selvreflektere, og til å demonstrere ydmykhet til endring og praktisere aktiv lytting. Dette stemmer i godt overens med Abdoumalig Simones (2004) begrep om mennesker som infrastruktur, i følge Marano. Simones definisjon er at mennesker er infrastruktur, fordi hver samarbeidserfaring overskrider og åpner opp en villighet til å samhandle på andre måter. Sånn er det også med enkeltindivider og deres evne til å endre adferd og utvikle nye løsninger, konkluderte Marano.

Å ta tilbake kvinners rom – inkluderende arkitektur og differensiert offentlig rom

Eva B. Storrusten, arkitekt MNAL, presenterte på bakgrunn av sitt masterarbeid på **Zanzibar**, en løsning på hvordan kvinner på Zanzibar kan ta tilbake offentlig byrom i **Old Stonetown**. Med utgangspunkt i et feministisk perspektiv - «Offentlige byrom for alle, blir offentlige byrom for menn, offentlige byrom for kvinner bli offentlige byrom for alle» - gjennomførte Storrusten intervjuer med lokale kvinner om deres hverdagsliv og med kvinneorganisasjoner om kvinners tapte tilgang til offentlige byrom i og rundt Old Stonetown. Sammen med lokale interessenter, ble det arrangert en utekinokveld på Hurumzi-plassen som vanligvis er dominert av menn som inntar alkohol og marihuana. I løpet av utekinoen endret det offentlige byrommet seg fra å være dominert av menn, til å bli fylt av barn og deres foreldre. Arrangementet viste potensialet byrommet hadde for å bli et sted for film og kultur. Storrusten oversatte deretter den sosiokulturelle innsikten til et program for det offentlige byrommet, der hun fokuserte på kulturelle aktiviteter for kvinner og lokalsamfunnet i nabolaget. Ved å undersøke premisser for privatliv i offentlig rom, programmerte hun et skisseprosjekt for en møteplass på Hurumzi-plassen som er åpen for alle, men med mulighet for skjerming. På den måte kan deler av bygget både være tilgjengelig, og bli lukket for arrangementer og arbeidsverksted for kvinner og unge. For hver etasje øker skjermingen av møteplassen gradvis, der 2. etg er en åpen møteplass på kvinners premisser, 3. etg er semi-privat for kvinner og unge, og 4. etg er bare for kvinner. I en rapport om Urtehagen for Områdeløft Grønland og Tøyen i Oslo har Storrusten foreslått hvordan inkluderende arkitektur og prinsipper for differensiert skjerming av offentlige byrom også kan benyttes i en norsk kontekst, for å få flere kvinner til å ta parken i bruk.

YouCount i Oslo - Ungdomjobb og datainnsamling

Sumaya Ali Isse og Elias Mokhlis er to ungdomsforskere i **YouCount**. YouCount er prosjekt med 9 deltakerbyer som bringer sammen ungdom og relevante interessenter, for å adressere de mest komplekse samfunnsmessige utfordringene i Europa. Utfordringen er hvordan øke sosial inkludering av unge mennesker. I Norge forsker Ali Isse og Mokhlis på hvordan ungdomsjobbing og sosialt entreprenørskap bidrar til sosial inkludering i byen. YouCount vil skaffe kunnskap om positive drivere for sosial inkludering, og spesielt om innovasjon av medvirkning, tilhørighet og medborgerskap.

Ali Isse ble med fordi YouCount trengte unge mennesker. Ungdom vet mer om sine liv, håp og drømmer enn noen andre, sier hun.- *Vi er unge folkeforskere og vi arbeider sammen med forskere for å finne løsninger på lokale utfordringer, for å skape positiv endring for unge mennesker i deres egne lokalmiljø.* Ved oppstart i februar 2022 fikk deltakerne en todagers opplæring i å være unge folkeforskere, der de lærte hvordan forske, intervjuteknikk og -trening. I YouCount lager de LivingLabs sammen, gjennomfører intervjuer, skaper dialoger og arrangerer lokale og nasjonale workshops.

Utgangspunktet for forskningen har vært at mange unge mennesker er sosialt ekskluderte fra sine samfunn, og de ønsket å finne ut hvorfor. Ali Isse har selv vokst opp på Grønland og Tøyen og bidratt inn i flere forskningsprosjekter, men kjenner seg ikke nødvendigvis igjen i resultatene. Det er viktig å stille så enkle spørsmål at alle kan greie å svare på dem, sa hun. - *Derfor startet vi med spørsmålet: Hva gjør at du føler deg sosialt inkludert? Du personlig. Ikke du som en gruppe, ikke du som en religion, ikke du som en hudfarge, men du i dette rommet.* I YouCount – navnet sier det bokstavelig: Du teller – var ungdommene både forskergruppe og studieobjektet. - *Vi ble ikke studert av noen utenfra, men vi studerte oss selv. Forskerne som var med oss, de fulgte bare med på reisen. Det kule var at vi tillot dem å gjøre det. De tvang seg ikke på oss, eller invaderte vårt privatliv eller tvang oss til å fylle ut spørreskjema eller få oss til å lure på hvordan vi tenker om oss selv. I stedet var det på våre premisser, og det er derfor jeg synes dette prosjektet er så kult, sa Ali Isse.*

I Youcount-prsjektet har ungdomsforskerne tatt utgangspunkt i hva det er som gjør at en føler seg sosialt inkludert. De opplevde at denne dreiningen av fokus på sosial ekskludering ga dem ny innsikt. De fant at øyekontakt, et lite smil og et lite hei er like grunnleggende som revolusjonerende, og at sosial inkludering er opplevelsen av å bli hørt, det å kjenne seg komfortabel, ikke å være i angstfylte situasjoner, være lykkelig, rolig og trygg, ha felles interesser med de rundt deg, ha en følelse av å høre til, og av fellesskap.

Ungdomsforskerne i YouCount har møtt og snakket med ungdom, unge mennesker, voksne og andre for å finne ut hva som er mulighetene for endring er ut fra de unges ideer. De har jobbet sammen med nøkkelpersoner fra lokalsamfunnet, og har startet testinge av appen YouCount, der en kan registrere steder en føler seg sosialt inkludert på et digitalt kart. Mohklis pekte på veien videre, der YouCount vil undersøke løsninger som gir ungdom bedre sjanser på jobbmarkedet, enten som sosiale entreprenører, eller mer tradisjonelle jobber i samarbeid med lokale næringsdrivende, for å sikre bedre sosial inkludering av unge i området.

I tillegg til de lokale resultatene mente ungdomsforskerne at YouCount også bidrar til å gjøre vitenskapen mer universell og tilgjengelig, nettopp fordi metoden er å inkludere de menneskene en studerer.

Medvirkning gjennom områdeløft Grønland og Tøyen i Bydel Gamle Oslo

Ida Ufoma Helgheim Ijeabuonwu, programkoordinator i Bydel Gamle Oslo (BGO), presenterte strategier for, og eksempler på, hvordan bydelen gjennom **Områdeløft Grønland og Tøyen** jobber med å utvikle tryggere offentlige byrom.

Området Grønland og Tøyen har 24 000 innbyggere, og mange bor i små leiligheter med store familier. Dette gjør behovet for offentlige rom større enn andre steder. De offentlige byrommene er en utvidet del av hjemmet. Områdeløftet har barn og unge som hovedmålgruppe, og skal bidra til at nabolaget blir mer inkluderende og trygt. Målet er at alle som bor på Grønland og Tøyen skal oppfatte området som trygt og inkluderende, og er at de er engasjert i å gjøre nabolagene sine enda bedre. I tillegg ønsker vi at innbyggere skal ønske å bli boende her, og kan bli boende.

Ijeabuonwu fremhevet at strategien for utviklingen av tryggere offentlige byrom har en kombinasjon av fysiske, sosiale og strukturelle komponenter. Utviklingen må være kunnskapsbasert, både gjennom akademisk forskning og innsikt fra medvirkning blant innbyggerne i området. Fysisk rehabilitering og renovasjon av de fysiske byrommene er også viktig, men ikke tilstrekkelig. Tilstedeværelse av ansatte i bydelstjenestene kan være en komponent i å gjøre et område tryggere. Det er i tillegg nødvendig å samarbeide med lokale interessenter, som frivillige organisasjoner, innbyggere og lokalt næringsliv. Hun la til at ungdomsjobber dessuten kan ha en positiv virkning, ikke

bare for ungdommen selv, men også som en måte å skape engasjement og eierskap til hva som skjer i de offentlige rommene.

Deretter presentert ljeabuonwu tre eksempler. **Sørli lekeplass** på Tøyen ble oppgradert i 2018 på grunnlag av innsikt fra nabolaget som var samlet av landskapsarkitekter i rapportern Parkløft Tøyen. Den fysiske oppgraderingen gjorde blant annet at parken ble oppdelt i flere soner, fikk bedre lekeapparater, flere sittegrupper rundt om i området, bedre gatebelysning og ny trebeplantning som åpnet parken mer. Før oppgraderingen var parken i bruk, men bare om dagen, og folk følte seg utrygge når det oppholdt seg eller beveget seg der om kvelden. I dag er Sørli park i bruk i større del av døgnet og har en større tilstedeværelse av voksne, og spesielt foresatte og mødre. En nøkkelfaktor, utover at det har blitt en veldig fin lekeplass, er dessuten plasseringen i nærheten av Tøyen barneskole, som bruker parken som en utvidet del av skolegården for de yngste elevene. I tillegg er nærheten til Aktivitetshuset K1 viktig for opplevelsen av trygghet. Nabolagshuset har åpent syv dager i uka til kl. 21:30, og har blant annet en ungdomsklubb med voksen tilstedeværelse. Det er folk som går ut og inn hele tiden, og man trenger derfor ikke å gå alene. Allikevel er det fortsatt noen utfordringer når det gjelder støy om kvelden. Naboene rundt melder om støy når ungdom henger igjen utenfor etter stengetid.

Urtegata/Urtehagen på Grønland er et annet offentlig byrom, som er en del av en større satsing for å gjøre nabolaget mer trygt og inkluderende. I denne nabolagsparken er det en privat barnehage og en moské, og den er omkranset av boligsameier og borettslag der det også bor mange barn og unge. I Urtegata som går inn i Urtehagen har Frelsesarmeen en velferdstilbud for mennesker med ruslidelser, som også gjerne henger i parken etter tilbudets stengetid. Utfordringene her er komplekse, og det er en mostsetningsfull bruk av byrommet med en åpen russcene og barn. Bydelen har samlet mye innsikt og laget forskningsrapporter for å finne ut hvordan vi kan gjøre parken tryggere for kvinner og barn. I tillegg har bydelen gjennomført tellinger av bruken av rommet, og en kvalitativ undersøkelse blant og med brukere av Frelsesarmeens tilbud. ljeabuonwu fortalte at bydelen på bakgrunn av dette har laget noen strategier som kan bidra til å gjøre området tryggere. Det ene er en fysisk oppgradering i parken, spesielt rundt barnehagen, for å skjerme denne fra gata, og noen mindre tilpasninger av lekeapparatene. Videre har Frelsesarmeen opprettet en nabolagsgruppe som Bydel Gamle Oslo også er en del av. Målet er å øke dialogen og komme opp med løsninger for å redusere konfliktene. I denne nabolagsgruppen er det representanter fra Frelsesarmeen, brukere av deres tilbud, større og små aktører i det lokale næringslivet og beboere. Endelig ser bydelen at også offentlig tilstedeværelse i området har en god effekt. Gjennom prosjektet Nabolagskontakt besøker ansatte i bydelens tjenester området daglig for å observere, snakke med beboere, vinne tillit og bli kjent med området og med brukerne av parken. I tillegg gjennomføres det frivillige nabolagsarrangementer, som juletreff og utekino.

Det siste eksemplet var **Borggata-området på Tøyen**. Dette er en et mindre rekreasjonsområde som har en fotballbane og en liten lekeplass som er populært blant barn og unge, spesielt i sommermånedene. Her er det en stor utfordring med nattestøy for de som bor rundt parken. For å løse dette har bydelen tatt initiativ til et nabolagsparlament, med styrerepresentanter fra borettslag og boligsameier i nabolaget, som ønsket å bli bedre kjent med hverandre, få en bedre dialog med bydelen og de unge som bruker parken. Ønsket er å finne bedre løsninger for parken. Bydelen ansatte også noen ungdom som sto fritt til å definere hva jobben besto i for å gjøre parken bedre. Blant annet arrangerte de en nabolagsfest der alle naboer ble invitert, noe som kan være et steg på veien til å bli bedre kjent med hverandre og med hverandres perspektiv. Bydelen hadde også workshops med de ulike målgruppene for å finne ut hvordan den fysiske parken kunne bli seende ut. I dag er det først og fremst gutter som bruker området. Ved å ha ungdom ansatt i to måneder fikk

bydelen bedre tilgang til jentenes perspektiv og ønsker, fordi bydelen hadde ansatt like mange gutter og jenter.

Endelig bidrar ungdom også til å gjøre mange parker og offentlige byrom grønnere, finere og tryggere gjennom områdeløftprosjektet Unge bybønder.

Panelsamtale om trygge og inkluderende offentlige byrom

Et panel var invitert til å reflektere over hvordan skape offentlige byrom for ulike bruk med et mangefold av brukere, og hva dette kan bety for vår politikk og praksis. I panelet var Merete Agerbak Jensen, tidligere byråd for byråd for byutvikling i Oslo og nestleder i Oslo Høyre, Elias Mokhlis og Sumaya Ali Isse, unge forskere fra You Count på Grønland og Tøyen og Margrete Bjørge Kantanasho, leder for Landsforeningen for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU).

I sitt innledende spørsmål til panelet, oppsummerte Ellen S. de Vibe den røde tråden fra arrangementet: De fysiske omgivelsene kan fremme eller hindre trivsel og trygghet (eng. livability), samtidig som samarbeidsmetodene har en stor betydning for opplevelsen av trygghet og trivsel i offentlige byrom. - *Hvordan kan byutviklere og det sivile samfunn, og særlig sårbare grupper, best samarbeide om utformingen av, og beslutningsprosessen for, våre offentlige byrom?*

Margrete Bjørge Kantanasho (LNU) fremhevet betydningen av de over 100 frivillige organisasjonene LNU representerer. Der kommer barn og unge sammen og lærer seg å styre en organisasjon på en demokratisk måte, slik at de får et godt grunnlag for reell og meningsfull medvirkning. LNU baserer sitt medvirkningsarbeid på SKRIK-prinsippene, som står for Selvstendighet, Kompetanse, Representasjon, Informasjon og Kontinuitet. Spesielt viktig er det at barn og unge får tilgjengelig informasjon som er forståelig for den aldersgruppa som skal delta, og anerkjennes som en kompetent aktør på feltet sitt. Kantanasho pekte også på at barn og unge ofte bare inviteres til å delta på såkalte barne- og ungdomssaker, men at de også er eksperter på byplanlegging og samfunnsutvikling.

Merete Agerbak-Jensen understreket at det er viktig å få til gode byrom der også barn og unge føler seg inkludert. Samtidig trakk hun frem at det er spesielt utfordrende å få barn og unge med, selv om dette er en rett man har gjennom plan- og bygningsloven. For å få en virkning på lokale prosjekter, og unngå risiko for «ungdomsvasking» av prosjekter, mente Agerbak Jensen at det er nødvendig å jobbe oppsøkende og være der ute der barn og ungdom er. Hun viste til at områdeløftarbeidet på Grønland og Tøyen kan være eksempel til etterfølgelse.

Sumaya Ali Isse viste til forskningsarbeidet i YouCount der de gjennom de 5 x hvorfor?-metoden undersøkte rotårsaken til hvorfor jenter ikke bruker byrommene like mye som gutter. De fant ut at de fleste jentene heller ville være inne, eller drive med håndverk. Ali Isse problematiserte deretter begrepet «sårbare grupper», og advarte mot å sette denne type merkelapper på folk. Selv om det hjelper å sette ord på ting, påvirker merkelappen samtidig hvordan vi ser på bestemte grupper, påpekte hun. Isse illustrerte med et eksempel. – *Jeg er ikke noe glad i å spille fotball, være ute og være kjempekald. Men putt meg i et rom med masse andre mattenerder, og jeg gjør det kjempebra.* Det at jenter i mindre grad enn gutter bruker offentlige byrom handler altså om hva jenter foretrekker, i følge Ali Isse. Det at jenter for eksempel heller møtes for å gjøre matte sammen, viser at jenter nettopp ikke er en sårbar gruppe. - *Putt de samme fotballgutta inn, og de gjør det ikke så bra.* Ali Isse pekte dermed på at en alltid er sårbar i forhold til noe, og mente at dette henger sammen med forventningene til en gruppe. For Ali Isse handler det om hvordan vi ser på folk. - *Hvis jeg ser på de gutta og ser på det sånn «De kan være skikkelig flink i matte», også putter dem inn i et matterom, så gjør de jo det skikkelig bra, sa hun.*

Sammenlignet med mange andre byer i verden, har Oslo et mye bedre utgangspunkt med mer luft, grønt, plass og grunnleggende infrastruktur, poengterte Agerbak Jensen. Hun mente at det er mye vanskeligere å gjøre noe med de eksisterende områdene, enn de nye områdene vi utvikler. I byutviklingen er det derfor viktig å demokratisere det sosiale rommet, det som ligger mellom det offentlige og det helt private rommet. Det betyr å gjøre byrom mer åpent for bruk, tenke flerbruk og ikke privatisere de offentlige rommene, slik at alle grupper kan komme å bruke det. Det er like aktuelt rundt kjøpesenter, i et privat boligsameie, så vel som i Bjørvika og Fjordbyen, der Agerbak Jensen mente er en har lykket med å åpne det offentlige byrommet for alle.

Ali Isse fulgte opp infrastruktur som tema, og mente at folk i andre byer, for eksempel i Afrika, er bedre enn oss i Norge til å ta i bruk den infrastrukturen de har. Hun trakk så parallellen til Aktivitetshuset K1 på Tøyen som kanskje kan forbedres på mange måter, men som hun mener fungerer bra i forhold til andre samfunnshus, fordi det brukes av så flittig av mange mennesker.

Elias Mokhlis mente at det som skal til for at et offentlig byrom skal oppleves trygt og bli brukt av mange, er å utvikle eierskap gjennom medvirkning. Han la vekt på at de som bor i et område både må bli spurt om hvordan de bruker det, hva som gjør dem trygge og hvordan det kan bli bedre, og i tillegg få delta i design av hvordan byrommet skal se ut.

I det andre delen av panelsamtalen stilte de Vibe spørsmål om *hvordan vi kan inkludere alle når ulike grupper har ulike, og noen ganger, motstridende behov i bruk av offentlige byrom?*

Ali Isse brukte igjen Tøyen som eksempel på at det er behov for å virkelig ville gjøre noe for å endre en uønsket situasjon. Hun mente at en møteplass for unge er nødvendig, men ikke tilstrekkelig, for å øke opplevd trygghet eller få færre klager på bruk av byrommene om kvelden. - *Hvis vi ønsker at færre gutter henger rundt om kvelden, så er det viktig å se personene bak, sa Ali Isse.*

Kantanosho påpekte at frivillighetssektoren har en viktig rolle å spille for å sikre at flere får delta i fritidsaktiviteter, organisasjoner og organiserte fellesskap på fritiden sin. En idé hun foreslo var å organisere seg om de ulike interessene sine, og møtes i demokratiske fellesskap for å snakke ut om de uenighetene langs konfliktlinjene i offentlige byrom. På sikt kan det være konfliktreducerende, eller iallfall få frem kjernen i konflikten, og kanskje finne løsninger sammen, mente hun. - *Ungdom som har lyst å henge ute om kvelden, kan også finne plattformer der de kan få lov å organisere seg om standpunkt som er viktig for dem, sa Kantanasho.* Hun etterlyste en enkel tilgang til lokaler for å samles om dette.

Agerbak Jensen mente at bedre opplevd trygghet også kan oppnåes ved å ruste opp byrommene og få bedre belysning i alle bomiljøer. Hun mente tiden har kommet fra å vri fokuset i byutviklingen fra store viktige bygg, til vedlikehold og ta bedre vare på det vi har.

Samtalen gikk så inn på interessekonflikten mellom barn som leker og det åpne rusmiljøet i Urtehagen på Grønland. Ali Isse har selv vokst opp i nabolaget, og gått på Mosaikk barnehage. Hun fortalte om hvordan hun som barn ble vant til å ha et åpent rusmiljø rundt seg, og at hun først tenkte på at dette ikke var noe barn skulle venne seg til da hun ble eldre og skiftet skole. Ali Isse mente at det er viktig å se på mennesker som ruser seg som vanlige mennesker som sliter, og at løsningen er å tilby denne gruppen et et hus, et sted med seng og mat.

Kantanasho sammenlignet konflikt i byutvikling med medvirkning. Når to interesser er i konflikt med hverandre, er det viktig at man får tilbakemelding om grunnen til at den enes behov ikke kan innfris. Hun mener at dette kan vi endre, ved å være ærlige og ha transparens om de krasjende behovene og hvordan vurderingen har vært.

Agerbak Jensen var enig at kommunikasjon er spesielt viktig i byutvikling, og mente konfliktløsning handler om å finne et minste felles multiplum i et nærområde, og finne ut hva alle kan være med på, og hva som må behandles særskilt.

Mokhlis understreket at det er medvirkning viktig, for å fremme perspektivene til alle i lokalsamfunnet, og at resultater blir fulgt opp nøye og evaluert, slik at alle blir hørt og sammen kan skape et bra resultat.